

Titel proefschrift

Steenkool, bestaansmiddelen en klimaatpolitiek: het omstreden terrein van verzet tegen steenkool in India

Samenvatting

De oproep om te 'stoppen met steenkool' die wereldwijd steeds luider klinkt, verhult belangrijke verschillen tussen landen en regio's in de afhankelijkheid van steenkool. In India zal bij een onvermijdelijke daling van het aandeel van steenkool in de totale energiemix, in overeenstemming met de klimaatdoelstellingen, het totale steenkoolgebruik nog altijd enorm stijgen. Om aan de vraag te voldoen zal de binnenlandse steenkoolproductie, die al sterk toeneemt, naar verwachting nog veel verder moeten worden verhoogd. India en andere nieuwe industrielanden die sterk afhankelijk zijn van energie op basis van steenkool, hebben in klimaatonderhandelingen ook steeds aangevoerd dat een sterke nadruk op het beëindigen van het gebruik van steenkool hun ontwikkelingstrajecten op oneerlijke wijze zou hinderen.

De gebrekkige mondiale consensus over de rol van steenkool in mondiale maatregelen tegen klimaatverandering heeft grote implicaties voor ons begrip van wereldwijd verzet tegen steenkool in landen als India. Als oproepen tot het tegengaan van klimaatverandering niet leiden tot een snelle afname van de steenkoolwinning, is het onwaarschijnlijk dat deze een duurzame en effectieve basis vormen voor lokale acties tegen steenkoolwinning. Toch vormt dit verzet misschien wel de duidelijkste uitdaging voor het steeds hogere tempo van de binnenlandse steenkoolwinning en de schadelijke gevolgen daarvan voor het klimaat, omdat daarmee de ontwikkeling van nieuwe mijnen en verdere uitbreiding van reeds bestaande mijnen – vaak met succes – wordt aangevochten. Wanneer dergelijke bewegingen voornamelijk met de klimaatcrisis worden geassocieerd, ontstaat echter tegelijkertijd het risico dat diverse lokale zorgen over land, bestaansmiddelen en de levenswijze van de getroffen gemeenschappen worden genegeerd.

In dit proefschrift wordt het hedendaagse verzet tegen steenkool breed geconceptualiseerd zodat niet alleen de steeds sterkere samenhang met de mondiale klimaatpolitiek, maar ook het veelzijdige en plaatsgebonden karakter ervan wordt erkend. Er wordt gebruikgemaakt van inzichten uit onderzoek naar ecologische verdelingsconflicten en bewegingen voor milieurechtvaardigheid, agrarische politieke economie, land en roof van hulpbronnen, en mijnbouw en extractivisme. Op basis daarvan zijn thema's en begrippen aangewezen die relevant zijn voor een beter begrip van lokaal verzet tegen steenkoolwinning. Deze worden

vervolgens toegepast in een specifieke casestudy van verzet tegen steenkool in het kolengebied Mand-Raigarh in de Indiase staat Chhattisgarh.

In dit proefschrift wordt gedetailleerd uitgewerkt hoe lokale bewegingen tegen steenkoolwinning zich verhouden tot bredere transformaties op het platteland in mijnbouwgebieden en de politieke economie van binnenlandse steenkoolwinning in India. Daarbij wordt betoogd dat de maatschappelijk gedifferentieerde impact van mijnbouw op bestaansmiddelen en voortplanting van getroffen huishoudens de mogelijkheden voor betekenisvolle oppositie niet hoeft te ondermijnen. Het verklaren van verschillen in het ontstaan en het politieke karakter van verzet tegen steenkool vereist een sterkere gerichtheid op onderzoek naar contextgebonden transformaties van lokale land- en arbeidsrelaties in reactie op onteigening door mijnbouw en algemenere processen van agrarische verandering. Daarnaast wijst de nadruk die door mijnbouw getroffen gemeenschappen leggen op een combinatie van fysieke en juridische vormen van actie op het ontstaan van mogelijkheden voor verzet in een snel privatiserende binnenlandse steenkoolsector. Dergelijke inspanningen ondermijnen de mogelijkheden voor speculatieve winst die ten grondslag liggen aan particuliere deelname aan steenkoolwinning aanzienlijk en zijn essentieel voor zinvolle klimaatmaatregelen in landen als India.

Het specifieke en contextgebonden politieke karakter van verzet tegen steenkool wijst erop dat dit niet zonder meer kan worden opgevat als klimaatbeweging. Toch kunnen vormen van actie waarbij de zeer heterogene samenstelling van de arbeidersklasse in steenkoolwinningsgebieden wordt erkend, en waarbij zorgen op sociaal- en milieugebied met een meer lokaal karakter worden gekoppeld aan eisen om te stoppen met steenkool, diverse hedendaagse inspanningen om de steenkoolwinning in India aan te vechten samenbrengen. Dergelijke inspanningen bieden ook een cruciale basis voor de vorming van brede en oppositionele bewegingen die effectief in actie komen tegen het systemische karakter van de klimaatcrisis.